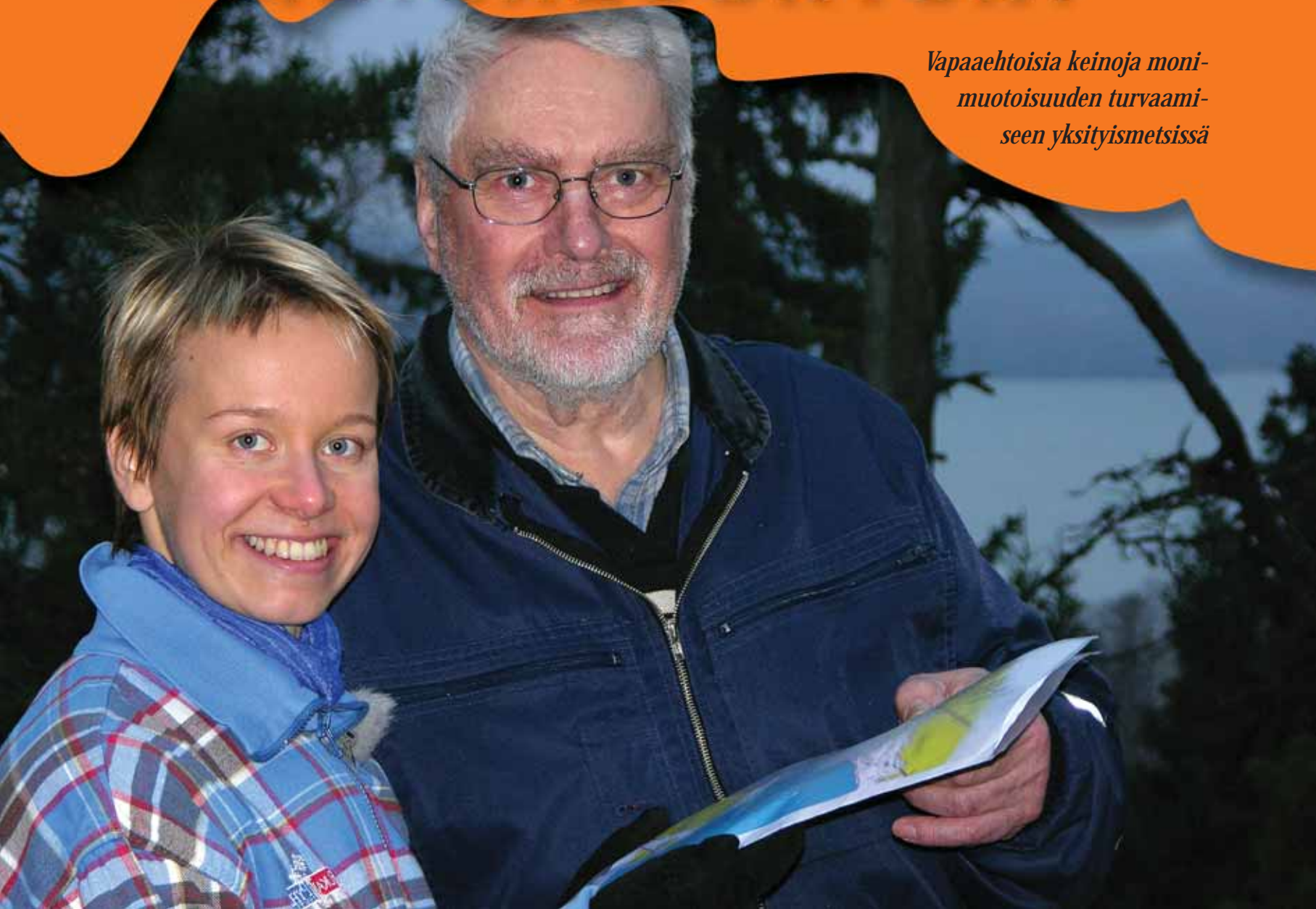

HALUATKO SÄILYTTÄÄ METSÄLUONTOA?

*Vapaaehtoisia keinoja moni-
muotoisuuden turvaami-
seen yksityismetsissä*

**KEINOJA METSIEN
MONIMUOTOISUUDEN
TURVAAMISEKSI**

Metsänomistajalle on tarjolla useita keinoja turvata monimuotoisuutta metsässään. Voit valita parhaiten omiin lähtökohtiisi ja tavoitteisiisi sopivan vaihtoehdon, jolla monimuotoisuudelle arvokas kohde säilytetään. Monissa keinoissa on mahdollisuus säilyttää maanomistus itsellä ja saada korvausta.

Tässä esitteessä esitellään keinoja talusmetsien luonnonhoitoon, sopimus pohjaiseen metsien suojeluun ja luonnonsuojelun perustamiseen. Esitteen lopussa kerrotaan Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelma METSON uusista metsänomistajan vapaaehtoisuuteen perustuvista metsien monimuotoisuuden turvaamisen keinoista.

Metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamisen tavoitteena on metsien eliölajien runsaus ja monipuolisuus sekä elinympäristöjen vaihtelevuus. Monimuotoisuutta turvataan luonnonsuojelualueiden verkostolla ja talusmetsien luonnonhoidolla.

Monimuotoisuuden turvaaminen kuuluu olennaisena osana nykypäivän kestäväan metsien hoitoon ja käyttöön. Metsä- ja luonnonsuojelulaki asettavat sille perustan, mutta lakien vaatimuksia pidemmälle menevillä monimuotoisuuden turvaamisen keinoilla parannetaan metsälajien elinoloja merkittävästi. Usein on niin, että monimuotoisuudelle arvokas metsä on metsätaloudelle vähäarvoinen.

Talusmetsien luonnonhoitotoimet tarjoavat jokaiselle metsänomistajalle mahdollisuuden panostaa omista lähtökohdistaan monimuotoisuuteen metsässään. Hakkuu- ja metsänhoitotoissa säilytetään pienialaisia arvokkaita elinympäristöjä, jätetään säästö- ja lahopuita, suositaan lehtipuustoa sekä huolehditaan vesiensuojelusta.

monimuotoisuuden turvaamisen keinot ja niiden tärkeimmät ominaisuudet

- *Maanomistus säilyy*
- *Rahallista korvausta*
- *Määräaikainen sopimus*

● Talusmetsien luonnonhoito

● ● Metsäluonnon hoitohankkeet

● ● ● Metsätalouden ympäristötuki

● ● ● Luonnonsuojelun määräaikainen rauhoitus

● ● Yksityismaan luonnonsuojelualue

● Alueen myynti valtiolle

● ● ● METSON luonnonarvokauppa

● ● ● METSON yhteistoimintaverkostot

● METSON suojelualueiden hankinta tarjouten perusteella

TALOUSMETSIIEN LUONNONHOITO

Talousmetsien luonnonhoito tarkoittaa toimenpiteitä, joilla turvataan talouskäytössä olevien metsien luonnon monimuotoisuutta. Metsä- ja luonnonsuojelulakeja laajemmat luonnonhoidon toimenpiteet perustuvat metsänhoitosuosituksiin ja metsäsertifiointiin.

Iuonnonhoidon toimenpiteet

Luonnonhoitoa toteutetaan, kun säilytetään arvokkaiden elinympäristöjen ominaispiirteet, ylläpidetään monimuotoisuudelle tärkeitä metsän rakennepiirteitä, otetaan huomioon yksittäisten lajien elinympäristövaatimukset sekä huolehditaan metsätalouden vesiensuojelusta.

Arvokkaat elinympäristöt poikkeavat ympäröivästä metsäluonnosta monin tavoin muun muassa karuutensa, rehevyytensä, kosteutensa tai luonnontilaisuutensa puolesta. Vaatelioiden, harvinaisten ja uhanalaisten lajien esiintyminen on niissä todennäköisempää kuin metsissä keskimäärin.

Arvokkaita elinympäristöjä ovat metsälain erityisen tärkeät elinympäristöt, luonnonsuojelulain suojellut luontotyypit, metsäsertifioinnin harvinaiset elinympäristöt sekä muut arvokkaat elinympäristöt.

Monet metsien eliölajit ovat riippuvaisia tietyistä puulajeista. Jotta lajisto säilyisi monipuolisena, on tärkeää säilyttää tilan puuston monimuotoinen rakenne: eri puulajeja elävinä ja kuolleina, järeinä ja pieninä. Luonnon kannalta erityisen arvokkaita puulajeja ovat

haapa ja jalot lehtipuut. Kuolleen puun varassa elää noin viidesosa metsälajeista.

Hakkuissa jätetään eläviä säästöpuita ja säilytetään kuollutta puuta keloina, pötkelöinä ja lahoavina maapuina. Aikanaan säästöpuista syntyy kuollutta puuta. Palaneen metsän lajiston elinolut turvataan kulottamalla uudistusaloja, joille jätetään puuta palaamaan ja hiiltymään.

Vesistöjen varsille jätetään metsänhoito- ja hakkuutöissä suojakaistoja, jotka estävät ravinteiden huuhtoutumista vesistöihin.

hyvän metsänhoidon suositukset

Metsänhoitosuositukset on perusteltu metsätalouden harjoittamiseen kaikissa talousmetsissä. Tavoitteena on puuntuotannon rinnalla säilyttää metsäluonnon monimuotoisuus ja ottaa huomioon metsien muut käyttömuodot.

Lisätietoja saa omasta metsänhoitoyhdistyksestä, alueellisesta metsäkeskuksesta ja Metsätalouden kehittämiskeskus Tapiosta.

metsäluonnon hoitohankkeet

Metsäluonnon hoitohankkeet toteutetaan yleensä usean tilan alueella. Hankkeisiin saa tukea kestävän metsätalouden rahoituslain perusteella.

Metsäluonnon hoitohankkeena voidaan nykyisin

- hoitaa ja kunnostaa usean tilan alueelle ulottuvia tärkeitä elinympäristöjä
- estää tai korjata aiempien metsäojitusten vesistöhaittoja
- palauttaa luonnonarvoiltaan tärkeällä alueella soita luonnontilaan
- hoitaa maisemallisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaita metsiä
- edistää talousmetsien virkistys- ja monikäyttöä tai lisätä monimuotoisuutta.

Metsänomistajat voivat tehdä aloitteita hankkeiden suunnittelusta ja toteuttamisesta metsäkeskukselle. Hankkeet suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä metsänomistajien kanssa. Hoitotyöt tehdään metsänomistajan suostumuksella.

Lisätietoja saa alueellisesta metsäkeskuksesta ja omasta metsänhoitoyhdistyksestä.

metsälain erityisen tärkeät elinympäristöt

• Lähteiden, purojen, norojen ja pienten lampien välittömät lähiympäristöt • Ruoho- ja heinäkorvet, saniaiskorvet sekä lehtokorvet ja Lapin läänin eteläpuoliset letot • Rehevät lehtolaikut • Ojittamattomien soiden pienet kangasmetsäsaarekkeet • Rotkot ja kurut • Jyrkänteet välittömine alusmetseen • Kitu- ja joutomaiden hietikot, kalliot, kivikot, louhikot, vähäpuuistoiset suot ja rantaluhdat *Jos metsälain erityisen tärkeät elinympäristöt ovat luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia sekä ympäristöstään selvästi erottuvia, niitä koskevat hoito- ja käyttötoimenpiteet tulee tehdä niiden ominaispiirteet säilyttävällä tavalla.*

Iuonnonsuojelulain suojellut luontotyypit

• Luontaisesti syntyneet, merkittäviltä osin jaloista lehtipuista koostuvat metsiköt • Pähkinäpensaslehdot • Tervaleppäkorvet • Luonnontilaiset hiekkarannat • Merenrantaniityt • Puuttomat tai luontaisesti vähäpuuistoiset hiekkadynit • Katajakedot • Lehdenniityt • Avointa maisemaa hallitsevat suuret yksittäiset puut ja puuryhmät. *Luontotyyppeihin kuuluvia luonnontilaisia tai luonnontilaiseen verrattavia alueita ei saa muuttaa niin, että luontotyypin ominaispiirteiden säilyminen kyseisellä alueella vaarantuu.*

metsäsertifioinnin harvinaiset tai harvinaistuneet elinympäristöt

• Tulvametsät ja metsäluhdat • Korvet • Letot Lapin läänissä • Paisterinteet ja supat • Vanhat metsät *Toimenpiteissä säilytetään harvinaisten tai harvinaistuneiden elinympäristöjen biologista monimuotoisuutta luonnehtivat tärkeimmät ominaisuudet valtaosalla kohteista. Elinympäristöt ovat tärkeimpien ominaisuuksiensa kannalta luonnontilaisia, pinta-alaltaan enintään yhden hehtaarin suuruisia, selvästi maastossa havaittavia ja tunnistettavissa olevia.*

muut arvokkaat elinympäristöt

Muut arvokkaat elinympäristöt ovat kohteita, jotka eivät täytä metsä- ja luonnonsuojelulain tai metsäsertifioinnin vaatimuksia, mutta ovat muuten monimuotoisuudelle tärkeitä. Tällaiset kohteet metsänomistajan suositellaan säilyttävän omaehtoisesti. Muita arvokkaita elinympäristöjä ovat myös hakamaat ja metsäniityt.

**SOPIMUS
SUOJELUSTA**

Metsänomistaja voi suojella arvokkaan alueen metsäsään määrääjäksi. Suojelusta tehdään sopimus ja siinä sovitaan kohteen säilyttämisen ehdoista, mahdollisista luonnonhoitotoista ja korvauksesta. Metsänomistaja omistaa edelleen suojeltavan alueen.

metsätalouden ympäristötuki

Metsänomistaja voi saada ympäristötukea kestävän metsätalouden rahoituslain mukaan metsien biologisen monimuotoisuuden ylläpitämisestä johtuvien vähäistä suurempien taloudellisten menestysten korvaamiseksi.

Ympäristötukea käytetään korvaamaan niitä kustannuksia, jotka aiheutuvat siitä, että ensisijaisesti metsälain erityisen tärkeiden elinympäristöjen ominaispiirteet säilytetään laajemmalla alueella kuin mitä metsälaissa edellytetään. Metsälain elinympäristöt on esitelty edellisellä aukeamalla.

Ympäristötukea haetaan metsäkeskuksesta. Tukea voi hakea, jos elinympäristön ominaispiirteiden säilyttämisestä aiheutuva taloudellinen haitta on vähäistä suurempi. Tuen myöntäminen edellyttää nykyisin, että elinympäristön hakkuuarvo on yli 4000 euroa tai yli neljä prosenttia metsänomistajan samassa kunnassa olevien metsien hakkuuarvosta.

Metsänomistajan ja metsäkeskuksen välinen ympäristötukisopimus on voimassa 10 vuotta. Korvaus maksetaan sopimuskauden alussa ja se on verotonta tuloa. Alue säilyy metsänomistajan omistuksessa ja sopimus merkitään kiinteistörekisteriin. Mikäli kiinteistö vaihtaa omistajaa, uudella omistajalla on mahdollisuus jatkaa sopimusta tai irtisanoa se kuuden kuukauden kuluessa omistusoikeuden siirtymisestä.

Lisätietoja saa alueellisesta metsäkeskuksesta ja omasta metsänhoitoyhdistyksestä.

luonnonsuojelulain mukainen määräaikainen rauhoitus

Ympäristökeskus ja metsänomistaja voivat tehdä sopimuksen alueen määräaikaisesta rauhoit-

tamisesta joko kokonaan tai tiettyjen toimenpiteiden osalta. Rauhoituksen tarkoituksena on edistää luonnon- tai maisemasuojelua.

Sopimus tehdään enintään 20 vuodeksi kerrallaan. Metsänomistaja ja alueellinen ympäristökeskus sopivat korvauksesta. Sopimus on voimassa, vaikka alue siirtyy uudelle omistajalle. Siitä tehdään merkintä kiinteistörekisteriin.

Lisätietoja saa alueellisesta ympäristökeskuksesta ja omasta metsänhoitoyhdistyksestä.

perintömetsät

Metsänomistaja voi omaehtoisesti säilyttää arvokkaan kohteen metsässään tuleville sukupolville. Kohteesta voi tehdä perintömetsäsopimuksen WWF Suomen kanssa. Tiedot säilytetään luottamuksellisesti WWF Suomen ylläpitämässä rekisterissä. Suojelusta ei makseta korvausta. Metsänomistaja voi tarvittaessa purkaa sopimuksen. Lisätietoja saa WWF Suomesta.

KRISTIAN KARLSSON

Luonnonmuistomerkit

Puita, puuryhmiä, siirtolohkareita ja muita luonnonmuodostumia voidaan luonnonsuojelulain perusteella rauhoittaa luonnonmuistomerkkeinä. Luonnonmuodostumia voidaan suojella muun muassa niiden kauneuden, harvinaisuuden, maisemallisen merkityksen tai tieteellisen arvon vuoksi. Yksityismaalla sijaitsevan luonnonmuistomerkin rauhoittamisesta päättää kunta metsänomistajan hakemuksesta.

SUOJELU- ALUEEN PERUSTAMINEN

Luonnonsuojelualue perustetaan metsänomistajan aloitteesta. Suojelu on pysyvää. Alue voi säilyä metsänomistajan omistuksessa tai se siirtyy valtiolle.

yksityismaan Luonnonsuojelualue

Metsänomistaja tekee hakemuksen luonnonsuojelulain mukaisen luonnonsuojelualueen perustamisesta ympäristökeskukselle. Perustaminen edellyttää, että alueella on merkitystä luonnon monimuotoisuuden tai luonnon kauneuden säilyttämisen kannalta.

Metsänomistaja ja ympäristökeskus sopivat keskenään alueen rauhoitusmääräyksistä, hoitotoista ja korvauksesta, jonka tarkoituksena on kattaa rauhoituksesta ja toimenpiteistä aiheutuvat taloudelliset menetykset. Korvaus on verovapaa.

Suojeltava alue säilyy metsänomistajan omistuksessa. Luonnonsuojelualueen perustaminen merkitään kiinteistörekisteriin.

Ympäristökeskus voi lakkauttaa yksityisen omistaman alueen suojelun tai lieventää sen rauhoitusmääräyksiä metsänomistajan hakemuksesta tai ympäristöministeriön esityksestä, jos alueen luonnonarvot ovat oleellisesti vähentyneet tai jos rauhoitus estää yleisen edun kannalta erittäin tärkeän hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen.

Lisätietoja saa alueellisesta ympäristökeskuksesta.

alueen myynti valtiolle

Metsänomistaja myy suojeltavaksi soveltuvan alueen valtiolle. Kauppa tehdään joko ympäristökeskuksen tai Metsähallituksen kanssa. Kauppa voidaan hoitaa myös aluevaihdoon, mikäli metsänomistajan kannalta sopivaa talousmet-sää on tarjolla. Alueesta perustetaan valtion luonnonsuojelualue ja se siirtyy Metsähallituksen hallintaan.

Korvaus maksetaan käyvän markkina-arvon mukaan eli metsänomistaja saa alueesta vapailla markkinoilla maksettavan hinnan.

Lisätietoja saa alueellisesta ympäristökeskuksesta.

METSON VAPAAEHTOISET KEINOT

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelma METSO (2003 - 2007) pyrkii yhdistämään metsien monimuotoisuuden turvaamisen ja talouskäytön. METSOssa etsitään uusia keinoja, jotka perustuvat metsänomistajien suojeluhaluksiin. Suojeluun valitaan alueita, jotka täyttävät METSOssa määritellyt valintaperusteet.

Luonnon- arvokauppa

Luonnonarvokauppa on METSON hanke, jota kokeillaan Satakunnassa ja Varsinais-Suomessa vuosina 2003-2007. Luonnonarvokaupassa metsänomistaja ylläpitää tai lisää hoitotoimenpitein luon-

nonarvoja metsässään ja saa siitä korvauksen valtiolta.

Luonnonarvokaupassa voidaan muun muassa rajata alueita, joilla edellytetään harvinaisen lajin esiintymän hoitamista tai tiettyjen monimuotoisuuselementtien, esimerkiksi lahopuiden säilyttämistä.

Luonnonarvokaupalla voidaan edistää myös metsien tiettyjen rakennepiirteiden tai elinympäristöjen säilymistä tai kehittymistä.

Metsänomistaja tekee tarjouksen tai hintapyynnön metsäkeskukselle, joka arvioi tarjottavan kohteen sekä neuvottelee sopimuksesta ja palkkion suuruudesta metsänomistajan kanssa.

Sopimus on määräaikainen ja tehdään yleensä 10 vuodeksi. Kun sopimuskausi päättyy, alueen käyttö jatkuu metsänomistajan haluamalla tavalla. Palkkio määräytyy kohteen puuston ja luonnonarvojen mukaan. Sitä ei makseta kohteille, joiden ominaispiirteiden säilyttämistä metsä- tai luonnonsuojelulaissa edellytetään eikä kohteille, jotka saavat muuta valtion tukea.

Lisätietoja saa alueellisesta metsäkeskuksesta ja omasta metsänhoitoyhdistyksestä.

metson yhteistoimintaverkostot

Metsäluonnon monimuotoisuuden yhteistoimintaverkostoja kokeillaan neljällä alueella. Kokeilualueita ovat Lohjan seutu, Evon ympäristö Hämeessä, Keski-Karjala ja Pohjanmaan rannikkoalue Merenkurkusta Ouluun. Kokeilu kos-

kee vuosia 2004-2006.

Hankkeissa on mukana metsänomistajien lisäksi metsänhoitoyhdistyksiä, metsäkeskus, ympäristökeskus ja laajalti paikallisia organisaatioita. Tavoitteena on innostaa metsänomistajia edistämään metsien monimuotoisuuden turvaamista. Samalla hankkeilla pyritään edistämään sosiaalista ja taloudellista kestävyttä sekä luomaan vuorovaikutusta ja uudenlaista toimintakulttuuria.

Monimuotoisuuden turvaamisen keinoina voidaan käyttää erilaisia suojelusopimuksia kuten ympäristötuki- ja luonnonarvokauppasopimuksia tai maan myyntiä valtiolle. Myös luonnonhoitohankkeita voidaan tehdä.

Lisätietoja saa alueellisesta metsäkeskuksesta ja omasta metsänhoitoyhdistyksestä.

suojelualueiden hankinta tarjousten perusteella

METSOssa on osoitettu vuosittain noin viiden miljoonan euron määräraha uusien metsiensuojelualueiden hankkimiseksi valtiolle.

Alueet hankitaan vapaaehtoisin kaupoin metsänomistajien tekemien tarjousten perusteella. Tar-

jous tehdään ympäristökeskukselle. Metsänomistaja määrittelee kohteelle hintapyynnön tai esittää ne perusteet, joiden pohjalta kohteen arvo määritetään. Myyntivoiton verotus on normaaliin myyntitilanteeseen verrattuna lievempi, koska ostajana on valtio. Rahallisen korvauksen sijasta on mahdollisuus vaihtaa metsä Metsähallituksen hallinnassa olevaan valtion metsään, jos metsänomistajalle on tarjolla sopivia vaihtomaita.

Tarjotuista alueista ympäristökeskus valitsee ostettavaksi ensisijaisesti kohteita, jotka täyttävät METSO-ohjelmassa määritellyt valintaperusteet. Tarjouksia kaitataan erityisesti karttaan merkityiltä metsien suojelun kannalta tärkeiltä seuduilta Etelä- ja Itä-Suomesta.

Lomake tarjouksen tekoon on saatavissa METSO-sarjan Myisitkö metsääsi suojeluun -esitteestä. Lisätietoja alueiden valintaperusteista saa Luonnonsuojelubiologiset valintaperusteet -esitteestä. Molemmat esitteet löytyvät METSO:n verkkosivuilta: www.ymparisto.fi/metso

Lisätietoja saa alueellisesta ympäristökeskuksesta, Metsähallituksesta ja omasta metsänhoitoyhdistyksestä.

metson valintaperusteet

Arvokkaita elinympäristöjä ovat: runsaslahopuustoinen kangasmetsä • korpi • tulvametsä tai metsäluhta • lehto • harjun tai reunamuodostuman paahderinne • puustoinen perinnebiotooppi.

Keskeisiä rakennepiirteitä ovat: lahopuut • järeät haavat • jalot lehtipuut • palanut ja hiiltynyt puuaines.

metson kokeiluhankkeet

ETELÄ-SUOMEN METSIEN
MONIMUOTOISUUSOHJELMA

www.mmm.fi/metso | www.ymparisto.fi/metso

metsänhoitoyhdistykset www.mhy.fi | metsäkeskukset www.metsakeskus.fi

alueelliset ympäristökeskukset www.ymparisto.fi | tapio www.tapio.fi

metsähallitus www.metsa.fi | wwf suomi www.wwf.fi

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖ

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ
MILJÖMINISTERIET
MINISTRY OF THE ENVIRONMENT

